

ŠKOTSKI MUZEJSKI SAVJET

Inicijativa za muzejsku izobrazbu 1992.-1995.

Jemim Fraser, muzejski pedagog, Scottish Museum, Glasgow

Pozadina

Diljem Škotske djeluje oko 400 muzeja koji nisu nacionalni. Ta brojka uključuje galerije i povijesna zdanja s raznim zbirkama. Njima upravljaju različita tijela - mjesne vlasti, sveučilišta, neovisni odbori, vojne postrojbe i druga privatna ili javna tijela. Dva svima zajednička temeljna resursa su bogatstvo i raznolikost njihovih zbirki te znanje i iskustvo u njima zaposlenog osoblja. Inicijativa za muzejsku izobrazbu Škotskoga muzejskog savjeta trogodišnji je edukativni program započet u 1992. godini i zamišljen posebno radi poticanja muzeja i galerija svih vrsta da pruže veću pomoć školama u izobrazbi. Škotski muzejski savjet shvatio je potrebu za pokretanjem takve inicijative koja će se temeljiti na uspjehu njegova prethodnog programa učenja u slobodno vrijeme, koji je dovršen 1990. godine. Inicijativu su potpomogli Highlands and Islands Enterprise (Poduzetništvo Highlands and Islands), MacRobert Trusts (Zaklade MacRobert), Dorothy Burns Charity (Dobrotvorno društvo Dorothy Burns), Škotski muzejski savjet, i Foundation for Sport and the Arts (Zaklada za sport i umjetnost).

Posebni ciljevi ovoga programa bili su:

- razviti s muzejima diljem Škotske projekte temeljene na programima učenja, i to pomoću otkrivanja i istraživanja zacrtanih u nastavnom planu
- pratiti djelotvornost tih projekata, naročito promjene u obrascima korištenim u obrazovanju koje su nastale kao posljedice njegova korištenja
- ohrabrivati slične razvojne procese diljem Škotske pomoću praktičnih primjera, programom izdavaštva i promidžbe tijekom provođenja Inicijative i nakon nje.

Odluka za razvijanjem Inicijative proizašla je iz uvažavanja činjenice da će muzeji morati odgovoriti na promjene koje će proizići iz

- stalnog razvoja nastavnog plana škotskih škola
- predloženog restrukturiranja lokalne uprave
- financiranje i iz školskog proračuna
- sve većih zahtjeva upućenih muzejskim obrazovnim službama.

Škotski nastavni plan

Školski nastavni plan u Škotskoj tijekom posljednjih deset godina doživio je mnoge promjene. Sadašnji nastavni plan ne sastoji se samo od učenja činjenica i razvijanja vještina. Djeca moraju naučiti surađivati s drugom djecom, steći zdrave navike i stavove, razumijevati prava i dužnosti, vrednovati poduzetništvo i konkurenciju, rješavati probleme i donositi odluke, te brinuti o okolišu.

Školski nastavni plan potiče učenje putem istraživanja, te neposredno istraživanje svijeta izvan učionice. Muzeji se nalaze u jedinstvenom položaju da pruže ta iskustva. Muzeji i škole zajedno trebaju pobliže pregledati školski nastavni program, od osnovne do srednje škole, kako bi otkrili puteve kojima mogu usmjeriti osjećaj užitka i divljenja koji djeca iskuse kada su suočena s muzejskim zbirkama, te to iskoristiti kako bi postigli napredak u učenju.

Budući da obično većina školskih grupa koje posjećuju muzeje u Škotskoj dolazi iz osnovnih škola, treba naznačiti promjene koje su se zbile u toj dobnoj skupini ali i u nižim stupnjevima srednje škole.

Program istraživanja nazvan je Nastavni školski plan od 5. do 14. i bavi se izobrazbom učenika od pete do četrnaeste godine, to jest tijekom čitave

osnovne škole i prvih godina srednjeg školovanja. Nastavni školski plan podijeljen je na 5 područja: jezik, matematika, proučavanje okoliša, kreativne umjetnosti te religijska i moralna izobrazba.

Nastavni školski plan od 5. do 14. potiče sve učenike da steknu znanje i razumijevanje u tematskim područjima, da steknu odgovarajuće vještine i stavove, te da se razviju kao osobe i napreduju u društvu.

Nastavni školski plan naglašava važnost stvaranja

- sklopa za učenje
- učenja kroz iskustvo koje potiče djecu da razviju vještine istraživanja
- djelatnosti koje potiču djecu da razviju svoje kreativne mogućnosti, maštu i izražajnost.

Kakve su implikacije tih postavki na muzeje i njihove zbirke?

Njih se najbolje može sažeti u dva izvatka iz dokumenata Nastavnoga školskog plana:

“Razine znanja, razvoj razumijevanja i vještina preporučenih u ovim smjernicama zahtijevat će od učitelja i učenika da se koriste bogatom i širokom raznolikošću činjenica izvan učionice”

(Nacionalne smjernice za proučavanje okoliša od 5. do 14.).

“Svijet izvan škole pruža obilje izvora podataka za učenike i učitelje ... na primjer umjetničke galerije, kazalište, muzeji ... učenicima uvelike koristi posjet njihovim lokalnim središtima i okolišu”

(Nacionalne smjernice za izražajne umjetnosti od 5. do 14.).

Istraživanje

Kako bi se ustanovio najprikladniji način provođenja Inicijative za muzejsku izobrazbu, odlučeno je da se prouči članstvo kako bi se ustanovilo kakvo je djelovanje u muzejskoj izobrazbi u Škotskoj. Izobrazba je integralni dio svakog doživljavanja muzeja. Samim svojim postojanjem muzeji provode obrazovnu ulogu, a pružaju i organizirane pogodnosti za grupe ili individualne posjetitelje koji dolaze u muzej radi specifičnih obrazovnih ciljeva. Među profesionalcima na ovom polju nema nikakve sumnje da je potencijal za učenje golem. Bilo je neophodno identificirati trenutačno korištene načine, pristupe i ustaljene smjernice.

Upitnik namijenjen prikupljanju temeljnih kvantitativnih podataka i podijeljen na nekoliko cjelina - muzeji, osoblje, financiranje, usluge i mogućnosti - razaslan je poštom na adrese 194 muzeja. Na njega je odgovorilo 79 posto muzeja, a ovdje su sažeti glavni zaključci:

- 81 posto muzeja sada pruža obrazovne usluge
- samo 16 posto tih usluga obavlja kvalificirani stručnjak
- 6 posto muzeja ima pedagoge koje podupiru školske vlasti
- 3 posto muzeja ima pedagoge koje plaća muzej
- razgovori i predavanja te vodstva po muzejima najčešće su pružane usluge
- tamo gdje se susretima bave pedagozi, pružena je mogućnost podataka o dostupnim materijalima i izobrazba učitelja unutar te službe
- muzeje najčešće posjećuju učenici viših i srednjih razreda osnovne škole.

Projekti

Kao rezultat tih istraživanja Savjet je odlučio da će se Inicijativom muzejske izobrazbe poduzeti niz pokusnih projekata u škotskim muzejima i galerijama. Kriteriji za odabir tih projekata bit će da oni:

- pokrivaju područje raznorodnih javnih i privatnih muzeja, bilo s pedagozima ili bez njih, bilo s kustosima ili bez njih kao i s plaćenim osobljem i bez njega;
- pokrivaju područja raznih zbirki, uključujući i lokalne povijesne, arhive, zbirke etnografskog materijala, industrijske zbirke, zbirke prirodnina, portreta i slika, skulptura itd. ;

- pokrivaju ciljane skupine posjetitelja, različitih dobnih skupina i mogućnosti, uključujući i one s posebnim potrebama;
- pokrivaju široko područje Škotske;
- pokrivaju paletu nastavnih programa s pomoću različitih nastavnih metoda;
- uključuju promjenjivo radno vrijeme kako bi mogli odgovoriti potrebama škola i planiranja izložaba u muzejima;
- sadržavaju djelovanje putem izdavaštva, razvijaju stalne resurse za korištenje u budućnosti, pružaju usluge izobrazbe učitelja, pružaju predznanja studentima pedagoške struke, stvaraju trajne veze s prosvjetnim djelatnicima, te služe kao rasadnici najboljih ideja i uzornih primjera;
- da su podložni strogim procjenama specifičnima svakom pilot-projektu;
- da zadovoljavaju potrebe sponzora i onih koji daju sredstva

Sažetak

Dovršeno je jedanaest projekata, od kojih su za šest izrađene detaljne studije, a druge su opisane u izdanju Inicijative muzejskog obrazovanja "Object Lessons" (Nastavne jedinice po predmetima). Glavni je cilj tih izdanja širenje primjera dobrog djelovanja tako da svaka škola i muzej ne moraju nanovo otkrivati već poznato.

Tijekom djelovanja Inicijative postalo je jasno da, jednom kada muzeji i škole otkriju područja zajedničkog interesa, postoje mogućnosti uzbudljivih međusobnih koristi. To prepoznavanje područja zajedničkog interesa uvjetovano je time da muzejsko osoblje razumije potrebe učenika i učitelja, naročito u svezi s nastavnim planom, kao i time da učitelji postanu svjesni toga što muzeji realno mogu ponuditi i steknu pouzdanje u kreativno korištenje onim što je za mnoge nepoznata vrsta edukativnog materijala. Inicijativa je prepoznala potrebu izobrazbe muzejskog osoblja i omogućila tečajeve za obuku temeljene na dobivenim rezultatima. Time muzejsko osoblje stječe uvid u to da se u nastavnim planovima kriju edukacijski ideali koje mogu korisno iskoristiti i posvetiti im svoje vrijeme. Na isti način učitelje i upravitelje škola treba uvjeriti da proučavanje koje se temelji na izložku u muzeju pruža tako jedinstvene mogućnosti da za njega treba odvojiti vrijeme i novac.

Literatura:

- *Object Lessons, The Role of Museums in Education*
Edited by Sue Mitchell, Scottish Museums Council,
Published by HMSO Scotland, 1996.
- *Museum Education Initiative Case Studies 1 - 6*,
Scottish Museums Council, 1995.
- *Survey of Current Practice in Museums Education in Scotland*,
Report by Katie Donnelly, Scottish Museums Council, 1993.

S engleskog preveo: Tomislav Pisk

POSJET ZAGREBAČKIH KUSTOSA PEDAGOGA ZAVIČAJNOM MUZEJU NAŠICE

Željka Jelavić, Etnografski muzej Zagreb

Renata Brezinščak, Hrvatski prirodoslovni muzej

posljednjih nekoliko godina edukativna djelatnost zagrebačkih muzeja postaje sve intenzivnija. Različitost statusa stručnjaka koji obavljaju tu djelatnost u pojedinim muzejima i galerijama te potreba za razmjenom iskustava i čvršćim povezivanjem rezultirala je redovitim sastajanjem kustosa pedagoga od jeseni 1995. godine u suradnji sa Muzejsko dokumentacijskim centrom. Svrha je rada ove grupe muzejskih stručnjaka upoznati osim zagrebačkih muzeja i edukativne programe i rad muzeja izvan samoga Zagreba. Stoga je i prihvaćen poziv kolege mr. Josipa Wallera iz našičkoga Zavičajnoga muzeja da kustosi pedagozi posjete muzej i upoznaju edukativni program "Muzej kao učionica", 7. i 8. svibnja 1996. godine. Riječ je o programu koji ujedinjuje muzejsku ponudu zbirki i školsku potrebu za njima. Program se odvija u Zavičajnome muzeju Našice, a načinili su ga zajedno, kustos Muzeja, mr. Josip Waller i školski pedagog mr. Branko Kranjčev. Program predstavlja idealan spoj muzeja i škole, a obuhvaća teme iz prirode i društva te povijesti - nastavne jedinice za svaki razred osnovne škole.

Mi smo prisustvovali demonstraciji obrade nastavne teme "Spomenici prošlosti i kulture u našem zavičaju" za treći razred osnovne škole. Uspješnosti ovog programa pridonosi zaista velika suradnja kustosa Muzeja i školskog pedagoga i učitelja. Svaka se tema obrađuje u nekoliko faza. Prva je pripremna faza, koja se odvija na nastavi u školi, gdje učiteljica, prije posjete muzeju, na satu prirode i društva priprema djecu za odlazak u muzej i upoznaje ih sa osnovnim terminima koje će čuti u muzeju. Druga faza je dolazak u prostor muzeja. Vrijeme predviđeno za boravak u muzeju je sat vremena. Pripravu i razradu posjete radi kustos u suradnji sa školskim pedagogom. Posjet muzeju predstavlja nadopunu udžbeničkom gradivu, svrha mu je pristupačno, jednostavno i dojmljivo, a istovremeno stručno upoznati učenike s dijelom kulturne i povijesne baštine. Da se ne radi o stereotipnom predavanju i posjetu muzeju uvidjeli smo već na samom početku prezentacije pedagoškog programa u muzeju. Mr. Waller dočekao je grupu učenika u parku ispred muzeja, koji je smješten u prekrasnom dvorcu obitelji Pejačević.

Nakon nekoliko uvodnih riječi međusobnog upoznavanja, djecu je odmah "zaposlio". Učenici su morali premjeriti zgradu i odrediti visinu dvorca. Taj dio je bio vrlo zabavan i za djecu i za nas. Učenici su veselo trčkarali oko dvorca premjeravajući koracima dužinu zgrade, komentirajući visinu, procjenjujući je "od oka". Cika i dječje pošalice ukazale su nam koliko djeca uživaju u tom "teškom" zadatku. Zatim je uslijedilo razgledanje stalnog postava, nakon čega su učenici izabrali predmet koji im se najviše svidio, a na radnim listovima koji su im podijeljeni trebali su ga nacrtati i opisati njegovu namjenu. Za vrijeme crtanja vodio se zanimljiv razgovor između učenika, kustosa i učiteljice o predmetima iz postava, kriteriju odabira, važnosti predmeta za nas danas i za onoga tko ga je ranije koristio itd. Ispunjeni radni listovi ostaju djeci za uspomenu na posjet muzeju. Tijekom "nastave" u muzeju učenici su upoznali različite pojmove kao što su npr. spomenik kulture, pokretni i nepokretni spomenik kulture, gdje se sve može nalaziti spomenik, u čemu je vrijednost spomenika i slično. Jedan